COLOCVIU STRATEGIC

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I”
CENTRUL DE STUDII STRATEGICE DE APĂRARE ŞI SECURITATE

Nr. 5
2011

GESTIONAREA RISCULUI DE SĂNĂTATE

Cristian RĂDULESCU

CONCLUZII:

- ***Instituția militară nu este nici specializată, nici abilitată să desfăşoare acțiunile umanitare, nici acțiuni care țin de asigurarea sănătății populației. Totuşi, prin capacitatea sa excepțională de acțiune şi intervenție rapidă, prin structurile medicale de urgență şi prin adoptarea unor soluții modulare, adaptabile la situația concretă, ar putea contribui în mod eficient la securitatea medicală şi la efectuarea unor acțiuni umanitare de foarte mare consistență, fără a fi sustrasă de la misiunea ei principală, apărarea țării. Dar şi securitatea sanitară a populației este tot o formă de apărare şi de securitate națională.***
- ***În acest sens, propunem studierea posibilității de a se constitui, în cadrul armatei, la diferite niveluri, entități specializate în ajutor militar calificat – AMUC – de valoare unitate sau subunitate, altele decât cele existente în cadrul Inspectoratului General pentru Situații de Urgență, care să intervină rapid, folosind infrastructurile şi capacitățile de transport tactic, operativ şi strategic ale acestei instituții, în operații de ajutor umanitar, atât pe plan național, cât şi pe plan internațional, în cadrul NATO, al Uniunii Europene sau al Forței multinaționale constituite pentru gestionarea crizelor şi conflictelor.***

1. Riscul de sănătate

Strategia de Securitate Națională a României defineşte factorii de risc drept „acele elemente, situații sau condiții, interne sau externe, care pot afecta, prin natura lor, securitatea țării, generând efecte contrare sau de atingere a intereselor noastre fundamentale”. Actuala Strategie de apărare națională continuă procesul de identificare şi de analizare a factorilor de risc la adresa securității şi apărării țării.

Sunt identificați, prin documente oficiale, principalii factori externi de risc la adresa țării noastre, asupra cărora am revenit pe larg în cadrul demersului nostru ştiințific: posibile evoluții negative în plan subregional; proliferarea armelor de distrugere în masă; proliferarea şi dezvoltarea rețelelor teroriste, a crimei organizate transnaționale, a traficului de droguri; migrația clandestină şi apariția unor fluxuri masive de refugiați; acțiunile de incitare la extremism, intoleranță, separatism sau xenofobism; decalaje între nivelurile de asigurare a securității şi gradul de stabilitate ale statelor din proximitate; limitarea accesului statului român la unele resurse şi oportunități regionale, importante pentru realizarea intereselor naționale.

Carta Albă a securității şi apărării naționale completează seria factorilor de risc cu: acțiuni individuale sau colective de accesare ilegală a sistemelor informaționale, de dezinformare şi manipulare a informațiilor,

riscuri generate de producerea unor dezastre ecologice în regiune, precum şi de efectele potenţiale ale unor procese naturale la nivel global. Recenta catastrofă din Japonia produsă în urma cutremurului urmat de un tsunami extrem de puternic confirmă cele spuse mai sus. În ceea ce priveşte riscul, în sens larg, se poate afirma că se concretizează în discrepanţa dintre „aşteptarea pozitivă" şi „evenimentul negativ", ce se poate produce, şi prin probabilitatea sa de a se produce.

Riscul este, esenţialmente, cauzat îndeosebi de incertitudine, de nedeterminare, de complexitate, de imprevizibilitate, de imposibilitatea de a cunoaşte cu precizie evenimentele viitoare, reprezentând o stare potenţială, care, în anumite condiţii, poate deveni efectivă.

Sociologia defineşte riscul drept o expresie fie a nedeterminării structurale a realităţii (caracterul probabilist obiectiv al evenimentelor), fie al incertitudinii, al insuficienţei cunoştinţelor noastre despre procesele reale sau posibile, despre modul în care pot evolua evenimentele, în funcţie de condiţiile concrete, dar şi de variaţia, adesea imprevizibilă, a condiţiilor iniţiale. În analiza riscurilor, trebuie imperativ să luăm în seamă atât locul geografic al evenimentelor sau cel al desfăşurărilor activităţilor specifice, cât şi anotimpul sau, *in extremis,* în acţiunile sau evenimentele de scurtă durată, chiar pentru o singură zi sau doar pentru câteva ore. Astfel, avem riscuri diferite atât ca intensitate, ca timp de desfăşurare, ca importanţă sau întindere spaţială în funcţie de zona geografică, relief, altitudine, zonă climatică şi arie populaţională cu subdiviziuni ocupaţionale, sociale, tradiţionale sau religioase.

1.1. Riscuri de îmbolnăvire a personalului militar din zonele montane

Personalul militar care acţionează în cadrul dispozitivelor de gestionare a riscului şi combaterea pericolelor şi ameninţărilor situate în zone montane (spre exemplu, Afganistan) îşi asumă numeroase riscuri, dintre care cele mai importante sunt:

1. Contactarea unor boli specifice:

a) legate de hipoxia de altitudine:
- rău acut de munte;
- edem cerebral de altitudine înaltă;
- edem pulmonar de altitudine înaltă;
- edem periferic de altitudine înaltă;
- probleme oculare de altitudine înaltă;
- dereglări ale somnului cu insomnie;
- trombembolism;
- scăderea performanţelor;
- acutizarea unor afecţiuni preexistente;
- faringita/ bronşita de altitudine înaltă;

b) Nelegate de hipoxie:
- traumatisme;
- degerături;
- leziuni date de ultraviolete (UVA si UVB);
- răniri provocate trăsnet;
- intoxicaţie cu monoxid de carbon;
- infecţii;
- deshidratare;
- nutriţie neadecvată;
- boli transmisibile direct de la om la om (mai puţin cele transmise prin vectori);

2. SCREENING-ul medical pentru desfăşurarea la altitudine trebuie să evidenţieze:
- istoricul mediului înconjurător;
- traumatisme;
- boli cardiovasculare;
- boli pulmonare;
- boli neurologice;
- boli ale sistemului musco-scheletal;
- boli care afectează graviditatea;
- boli care afectează tratamentele în curs;
- boala de altitudine;
- degerături;
- HTA esenţială;
- boli coronare;
- bronhopneumopatie cronică obstructivă;
- astm.

Personalul medical care asigură asistenţă unităţilor militare desfăşurate la altitudine necesită o pregătire specială pentru a putea funcţiona cu succes, datorită atât problemelor medicale deosebite, dar şi datorită terenului muntos.

Pregătirea specifică trebuie să răspundă la două cerinţe:

1. să furnizeze informaţiile necesare pentru diagnosticarea şi tratamentul afecţiunilor cauzate de altitudine;
2. să asigure deprinderea tuturor tehnicilor şi aptitudinilor necesare folosirii echipamentului specific, ca şi a tehnicilor de salvare şi evacuare din terenul montan accidentat.

Personalul medical trebuie automat să recunoască pericolele din mediul înconjurător şi, în acelaşi timp, este necesar să fie deprins cu aplicarea contramăsurilor necesare protecţiei proprii. Personalul medical trebuie dotat cu echipament adecvat pentru a face faţă condiţiilor de teren accidentat.

Utilizarea şi funcţionarea echipamentului medical pot avea de suferit în mediul montan. Pentru a-şi putea duce la bun sfârşit misiunea şi pentru a opera suficient sub restricţiile impuse de topografia montană, unităţile

Autorul este colonel medic, şef de secţie la Spitalul Clinic Militar Central şi doctorand al Universităţii Naţionale de Apărare „Carol I" în domeniul „Ştiinţe militare şi informaţii".
Ideile cuprinse în această publicaţie reflectă puncte de vedere şi opinii exprimate în cadrul demersului de cercetare ştiinţifică pe tema configurării unei strategii coerente şi consistente de asigurare a sănătăţii populaţiei şi a structurilor de gestionare a crizelor şi conflictelor, în condiţiile unei dinamici fără precedent a evoluţiei societăţii omeneşti şi riscurilor sale de securitate în cadrul procesului de globalizare.

de suport medical trebuie, în primul rând, mărite pentru a putea menține flexibilitatea configurației lor și a modului de desfășurare.

1.2. Riscurile mai frecvent întâlnite cu ocazia operațiilor militare în zona cu temperaturi înalte

Măsuri de prevenire a accidentelor:

1. pentru scăderea capacității de acțiune: antrenarea fizică anterioară și aclimatizarea.

2. pentru creșterea necesității de apă: disciplinarea consumului de apă.

3. Pentru alterarea sodiului și a altor electroliți: aclimatizare, alimentație corespunzătoare (supraalimentarea nu este decât rareori necesară).

4. Pentru riscul crescut de afecțiuni specifice:

a) împotriva leziunilor date de temperatura înaltă: consum de apă, aclimatizare, cicluri de activitate/ odihnă, adăposturi, îmbrăcăminte adecvată;

b) contra arsurilor solare: loțiuni și creme cu protecție UV, adăpost, îmbrăcăminte de protecție (pălării);

c) contra alergodermiei solare: igiena personală, accesul la mediul răcoros;

d) contra scăderii performanței psihice cu ocazia anumitor îndatoriri: cicluri de activitate/odihnă, supravegherea și verificarea între colegi (camarazi);

e) contra deshidratării involuntare: consum de apă, verificarea între colegi.

Factori de risc în toleranță scăzută la căldură și la afecțiuni date de căldură:

- obezitate;
- nivel scăzut de antrenament fizic;
- istoric de afecțiuni date de căldură;
- recruți și rezerviști;
- boli febrile;
- deshidratare din orice cauză;
- boli de piele;
- alergodermie solară;
- arsuri solare;
- psoriazis.

Factori necesari planificării misiunilor în mediul cald:

Misiunea, inamicul, trupele, terenul, timpul;

a) Resursele de apă și liniile de aprovizionare cu apă;
b) Cerințe de apă bazate pe:
- condiții meteo și alte condiții de mediu;
- intensitatea și durata activităților propuse;
- haine de protecție și echiparea conformă cu misiunea;

c) Aprecierea desfășurării probabile a inamicului:
- estimarea planificării ciclurilor de activitate/ odihnă posibile;
- numărul și tipul presupus de victime (conaționale și străine);
- localizarea și capacitățile înzestrării medicale;
- mijloacele primare și alternative de reaprovizionare;
- căile de comunicație;
- ierarhia de comandă;
- cerințe medicale speciale (echipament, materiale de rezervă, medicamente);
- managementul prizonierilor de război.

Vulnerabilitățile reprezintă stări de lucruri, procese sau fenomene din viața internă, care diminuează capacitatea de reacție la riscurile existente ori potențiale sau care favorizează apariția și dezvoltarea acestora. În situația internă a României sunt evidențiate câteva tipuri de vulnerabilități ce își găsesc sursele în tranziția politică, economică și socială prelungită pe care o parcurge țara noastră: persistența problemelor de natură economică, financiară și socială generate de întârzierea reformelor structurale; accentuarea fenomenelor de corupție și de administrare deficitară a resurselor publice; reacții ineficiente ale instituțiilor de stat în fața acutizării fenomenelor de criminalitate economică și de perturbare a ordinii publice și siguranței cetățeanului; menținerea unor surse și cauze de potențiale conflicte sociale punctuale; nerespectarea normelor de mediu în funcționarea unor obiective industriale; scăderea nivelului de încredere a cetățenilor în instituțiile statului; menținerea unor disparități de dezvoltare între regiunile țării; menținerea la un nivel scăzut a infrastructurii informaționale și întârzieri în realizarea acesteia la standardele impuse de dinamica globalizării etc.

Analiza vulnerabilităților ia în considerare factorii de risc de toate tipurile, atât din cadrul cât și din afara limitelor fizice ale sistemului, dar și consecințele interne și externe ale acestora. Mai mult, deși este acoperită o perioadă lungă de timp, analiza vulnerabilităților se centrează pe o anumită secvență a evenimentelor, din momentul apariției situației de urgență și până când se ajunge la o nouă stare de stabilitate.

2. Perfecționarea mecanismelor de gestionare a crizelor

Perfecționarea mecanismelor de gestionare a crizelor reprezintă un deziderat major al securității interne. În epoca globalizării, granița dintre riscurile interne și cele externe, cu efecte majore asupra securității cetățenilor, comunităților sau statului, devine tot mai puțin relevantă, iar efectele posibile ale unor amenințări catastrofale – tot mai greu de anticipat. Reducerea influenței riscurilor și amenințărilor la adresa securității naționale, printr-o postură activă în domeniul prevenirii conflictelor și managementului crizelor și urgențelor civile, va constitui o coordonată permanentă a politicii de securitate a României.

Pentru asigurarea capacității de acțiune în orice situație, este necesară implementarea unui sistem național integrat de management al crizelor, ce va articula, într-o rețea modernă şi funcțională, toate structurile – civile şi militare, din administrația centrală şi locală – cu atribuții în acest domeniu şi va asigura coordonarea eficientă a resurselor umane, materiale, financiare şi de altă natură folosite pentru prevenirea pericolelor, controlul şi înlăturarea manifestărilor negative, lichidarea consecințelor şi restabilirea sau reconstrucția stării de normalitate.

Acest sistem va urmări asigurarea unui nivel optim de pregătire şi planificare operațională şi funcțională a tuturor structurilor cu responsabilități în domeniu, pentru gestionarea întregului spectru al crizelor din domeniul securității.

În acelaşi timp, prin orientarea spre misiuni, sistemul va putea să răspundă adecvat situațiilor de criză, asigurând autonomia subsistemelor componente, astfel încât acestea să poată deveni operaționale şi să reacționeze în funcție de natura şi amploarea crizei. La nivel național, va fi realizată armonizarea legislativă şi procedurală cu sistemul de gestiune a crizelor de securitate şi a urgențelor civile din NATO şi UE.

Pentru a acționa eficient la nivelul celor două organizații, România îşi va spori substanțial contribuția la implementarea sistemului NATO de răspuns la crize, precum şi a reglementărilor Uniunii Europene privind cadrul de participare la operațiuni de gestionare a crizelor.

Perfecționarea mecanismelor, normelor şi procedurilor, ca şi dezvoltarea structurilor, forțelor şi mijloacelor specifice acestui domeniu vor viza cu prioritate:

- prevenirea, rezolvarea stărilor de criză şi gestiunea consecințelor şi restabilirea activității normale în caz de atac cu arme de distrugere în masă sau accidente implicând substanțe radioactive, chimice sau biologice;
- prevenirea, înlăturarea efectelor şi restabilirea funcționării sistemelor economico-sociale în caz de cutremur major;
- restabilirea activității normale în caz de întrerupere a fluxurilor vitale – energetice, alimentare, medicale, de comunicații etc.;
- înlăturarea urmărilor accidentelor industriale; prevenirea şi contracararea efectelor pandemiilor.

Riscurile de sănătate sunt strâns legate de riscurile de securitate, iar gestionarea primelor sunt strict condiționate de gestionarea şi, în general, de managementul situațiilor de risc la nivel global, regional şi național.

PROPUNERE:

✓ ***Costurile misiunilor umanitare par a fi foarte mari. În realitate, atunci când este vorba de ajutorarea semenilor, nu există costuri mari, ci doar lipsa voinței de a interveni şi acționa oportun şi eficient. În fond, viața omului este cel mai prețios lucru de pe pământ. Instituția militară nu are fonduri prevăzute pentru intervenții umanitare. De aceea, pentru astfel de misiuni, armata consumă din propriul buget atunci când participă la acțiuni umanitare, iar acesta, în mai toate statele, este unul atent elaborat şi cu destinații foarte riguros definite. De aceea, implicarea activă a armatei, respectiv a unor subunități sau unități ale sale, în îndeplinirea unor astfel de sarcini trebuie să fie pe deplin justificată atât umanitar, cât şi social şi din perspectiva cerințelor securității şi apărării naționale. Mai mult, noi considerăm că, pentru îndeplinirea unor misiuni de acest fel, trebuie creat un capitol special din buget (respectiv, extinderea bugetului militar) care să asigure sustenabilitatea financiară a acestor misiuni.***

***COLOCVIU STRATEGIC** este o publicație a Centrului de Studii Strategice de Apărare şi Securitate ce include rezumate ale temelor de cercetare ştiințifică, conferințelor, simpozioanelor, seminariilor, meselor rotunde, opinii şi puncte de vedere ale unor personalități de marcă din armată şi societate, din țară şi străinătate, implicate în cercetarea ştiințifică din domeniul securității.*

Publicație realizată cu sprijinul Editurii şi Tipografiei Universității Naționale de Apărare „Carol I”
Tehnoredactare computerizată: Mirela ATANASIU
Supliment al revistei *IMPACT STRATEGIC*
ISSN: 1582-6511; B: 0162/846/2011

Centrul de Studii Strategice de Apărare şi Securitate
Şos. Panduri, nr. 68-72, Sector 5, Bucureşti
Telefon: 021.319.56.04, Fax 021.319.55.93
e-mail: cssas@unap.ro
http//:cssas.unap.ro